

Güleç, Melda Medine (2019). "Balkan Göçmenlerinin Sivil Toplum Kuruluşlarına İlgisi". *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 20, S. 36, s. 59-78.

DOI: 10.21550/sosbilder.471990

BALKAN GÖÇMENLERİNİN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINA İLGİSİ

Melda Medine GÜLEÇ*

Gönderim Tarihi: Ekim 2018

Kabul Tarihi: Aralık 2018

ÖZET

Bursa'da yaşayan göçmenlerle ilgili yapılan bu araştırma, 18 yaş üstü ve köken olarak Balkan ülkelerinden göç ederek Bursa'ya gelen 468 kişi üzerinde yapılmıştır. Araştırmada bireylerin Türkiye'ye göç ediş tarihleri dikkate alınmamıştır. Dolayısıyla ankete katılan bireyler arasında hem Bursa'ya yakın tarihlerde gelen ve geldikleri yerler ile bağları kopmamış bireyler vardır, hem de çok eski tarihlerde göç etmiş ve geldikleri ülke ile aralarında herhangi bir bağ bulunmayan bireyler bulunmaktadır. Veriler soru formu kullanarak toplanmıştır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucuna göre soru formunun % 81 oranında güvenilir olduğu bulunmuştur. Çalışmada, ankete katılan bireylerin bir derneğe üyeliği bağımlı değişken olarak dikkate alınmış ve lojistik regresyon modeli tahmin edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *göç, Balkan göçmenleri, sivil toplum kuruluşları, toplumsallaşma, dezavantajlı gruplar*

* Öğr. Gör. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, sosyologmelda@gmail.com

The Interest of Balkan Immigrants in Nongovernmental Organizations

ABSTRACT

This research was performed on 468 persons whose ages were higher than 18 and were immigrated to Bursa from originally Balkan countries. The immigrations dates of the individuals were not taken into consideration in this study. Hence, the individuals that were participated to the survey were composed of the individuals who were immigrated recently and didn't stopped communication with the places where they came from and also the individuals who were immigrated so long time ago and don't have any communication with the countries where they came from. Data were gathered with survey. Depending on the results of the reliability analysis, survey was found 81 percent reliable. In this study, the individual's affiliation to an association considered as dependent variable and logistic regression model was estimated.

Key words: *migration, Balkan immigrant, nongovernmental organizations, socializing, disadvantaged groups*

Giriş

Göç bireylerin ya da grupların sembolik veya siyasal sınırların ötesine, yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru hareketlerini içerir. Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımına göre göç, uluslararası bir sınırı geçmek veya bir devlet içinde yer değiştirmektir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir (Uluslararası Göç Örgütü 2009: 22). Uluslararası göç ise kişilerin geçici veya daimi olarak, başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşei ülkelerinden veya ikamet ettikleri ülkeden ayrılmaları olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü 2009: 59). Çeşitli sosyolojik göç araştırmaları vardır. Sosyolojik bu araştırmalar genelde akrabalık, toplumsal ağlar ya da iktisadi gelişme türünden konulara yönelik incelemeler gibi daha büyük problemlerin parçasını oluşturur. Göçler iç göç (bölgeler arası) ve dış göç (ülkeler arası) olmak üzere ikiye ayrılır. Göçe neden olan faktörler ise çekici ve itici faktörler olmak üzere ikiye ayrılır. Göç edenin kökeninin bağlı olduğu bölgedeki işsizlik oranları itici göçe örnek olarak verilebilir. Göç edilen bölge

veya ülkedeki iktisadi büyüme ise çekici faktöre örnektir (Marshall 2009: 685). Göçler hem terk edilen topraklar hem de yerleşilen topraklar açısından önemli etkilere sebep olmaktadır. Demografik etkiler bu sebeplerin başlıcaları arasında yer alır. Göç olgusu sonucunda oluşan bir demografik etki sadece nüfusun sayıca artıp azalması değil, aynı zamanda yapısında da değişikliğe neden olur. 19. yüzyılda başlayan Balkan göçleri hem Balkan coğrafyasında hem de Türkiye’de, nüfusun homojenleşmesinde yapısal bir değişikliğe etki etmiş ve ulus-devlet yapısının oluşmasına katkı sağlamıştır. Göçlerin niteliği ve sonucu ne olursa olsun bu göçler yani Balkanlar’dan Anadolu’ya doğru olan göçler zorunlu göçlerdir. Bölgede yaşayan halkların nerede yaşamak istedikleri kendilerine sorulmamış, onların kaderleri daha çok büyük güçlerin kendi emperyalist hedefleri ile bölge ülkelerinin milliyetçi hedefleri doğrultusunda şekillenmiştir. Hukuki yönden “plebisit” kavramıyla ifade edilen, bir ulusun hangi devlete bağlanacağı ile ilgili halk oylaması yapılmamıştır (Arı 2012: 298; Çolak 2013: 113; Yıldırım 2012: 75-82). Bu durum Karpat’ın ifadesine göre göç ile ulusal kimlik arasında bir bağ olduğunu göstermektedir (2015: XXXIX).

19. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin ekonomik ve askeri gücünü kaybetmesi, Rusya’nın Panslavizm politikası gereği emperyalist yayılması, Fransız İhtilalı sonucu ortaya çıkan milliyetçi akımlar sonucunda Balkan milletleri Türk ve Müslüman halka eziyetler yaparak onları göçe zorlamıştır. Balkan göçlerini sosyolojik açıdan neden sonuç bağlamında ele alırsak bu göçlerle ilgili olarak şunları söylemek mümkündür. 19. yüzyılda başlayan ulus-devlet ve etnik milliyetçilik düşüncelerinin acımasız ve sert uygulamalarına bağlı olarak göçler kitlesel olarak gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğu’nun çözülmesi ve ulus devletlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte Kafkasya, Kırım, Afrika ve Arap topraklarından da Türkiye’ye göç edilmiştir. Ancak yapılan bu dış göçler içerisinde Türkiye nüfusuna en büyük katkıyı yapan, nüfus üzerinde en önemli etkiyi gerçekleştiren Balkan göçleridir. Bu göçler

aynı zamanda modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasına, ekonomisinin gelişmesine, demografik olarak da nüfusunun sayı olarak çoğalmasına büyük katkılarda bulunmuştur. Balkan Savaşları (1912-1913) ile birlikte Balkanlar'dan Anadolu'ya kitlesel göç hareketleri başlamıştır. Balkan göçlerinin hem terk edilen yerlere hem de yeni yerleşilen yerlere etkisi çok büyük olmuştur. En çok da demografik anlamda etkisi söz konusudur. Balkan göçleri Türkiye'deki Müslümanların oranını arttırırken, Balkan coğrafyasında tam tersine İslam nüfusunun oranının oldukça azalmasını, buna paralel olarak da Türklüğün ve İslamlığın hâkimiyetinin bitmesini de beraberinde getirmiştir. Öyle ki yapılan araştırmaya göre Türkiye nüfusunun % 48'i Türkiye dışından gelen Türklerle ve onların ardıllarından oluşmaktadır (Arı 2012: 292). Ayrıca göçmenler Türkiye'deki üretkenliği arttırdığı gibi yerli nüfusa da bu anlamda yeni bilgi ve tekniklerin öğretilmesi ile rekabet ortamının doğmasına da yol açmıştır (Yıldırım 2012: 90). Anadolu'nun etnik yapısında Türk nüfusu artmış ve Türklük bilinci daha üst düzeye çıkmıştır. Göçmenlere evlerini yapmalarına yardımcı olmak amacıyla devlete ait ormanlardan bedava kereste verilmiştir. Göçmenler, geldikleri bölgelere özgü farklı yapı malzemeleri kullandığı için iskânlar sonrası Anadolu'da mimari alanda farklılıklar da görülmeye başlanmıştır (Arslan 2008: 134). Bu durum göçlerin, demografik, sosyolojik, ekonomik, siyasi ve askeri pek alanda, hem Balkan hem de Anadolu coğrafyasını etkilediğini göstermektedir.

Balkanlardan Anadolu'ya doğru olan göçleri niceliksel olarak sıralamak gerekirse, Yunanistan'dan Türkiye'ye mübadele yoluyla yarım milyon insan gelmiştir. Bu grup Türkiye'ye gelen göçmen grupları arasında en kalabalık grubu oluştururlar. Türkiye'den Yunanistan'a ise 1.5 milyon insan göç etmiştir. Cumhuriyet döneminde Türkiye'ye gelen göçmen sayısı bakımından ikinci büyük grubu Bulgaristan'dan gelen göçmenler oluşturur. 1925 yılındaki Türk-Bulgar ikamet sözleşmesiyle birlikte başlayan Türkiye'ye yönelik göçler, İkinci Dünya Savaşı sonrasında da devam etmiş, Bulgar Hükümeti, 1950-1952

yılları arası Türkleri göçe zorlamış, 1960'lar ve 1970'ler boyunca da aile birleşmeleri kapsamında yine çok sayıda Türk, Türkiye'ye göç etmek durumunda bırakılmıştır. Bulgaristan'dan Türkiye'ye son göç dalgası da 1989 yılında gerçekleşmiştir. Bulgar hükümetinin katı politikası sonucu 200.000'den fazla kişi zorla göçe tabi tutulmuştur. Cumhuriyet Döneminde Türkiye'ye gelen göçmenler arasında üçüncü büyük grup Yugoslavya'dan gelen göçmenlerdir. Bu ülkeden gelen göçler, hükümetin zorlamasıyla değil, sosyo-ekonomik nedenler yüzündendi (Efe 2018: 24). Romanya'dan da çok sayıda göçmen Türkiye'ye gelmiştir. 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sonrasında başlayan göçlerin nedeni, Sırbistan, Karadağ gibi Romanya'nın da Berlin Antlaşması'yla bağımsızlığını kazanmalarının ardından, bu ülkelerin ulus devlet yaratma ve azınlıkları baskı altına alma ya da gönderme politikası izlemeleridir (Duman 2008: 23). Balkanlar'dan göçle gelen nüfusun aynı coğrafyadan fakat ayrı ulusların yanından geliyor olması bölgenin karmaşık etnik yapıya sahip olduğunu da göstermektedir. Buradaki ırk ve dinlerin çeşitliliğinden dolayı büyük bir antropoloji müzesi benzetmesi yapmak yanlış olmayacaktır (Arslan 2008: 3). Tüm bunlar göçün yalnızca sosyolojik değil, disiplinler arası bir olgu olduğuna işaretir.

İnsanlık tarihi boyunca meydana gelen göç olaylarından hiç biri durup dururken meydana gelmemiştir. İnsanların kurulu düzenlerini bozup iç veya dış göçlere kalkışmalarının nedenleri vardır. Etnik farklılıklardan dolayı bir ayrıma tâbi tutulup baskı, zulüm görme ve en korkuncu sistematik bir şekilde, etnik soykırımı tâbi tutulma, din farklılığından kaynaklanan baskı ve zulümler, bir de ekonomik şartlardan dolayı hayatı sürdüren şartların zorlaşması gibi faktörler, göçün meydana gelmesini sağlayan sebeplerinden önemlileridir (Ağanoğlu 2002: 61). Araştırmada da görüldüğü üzere, Balkanlar'dan Türkiye'ye göç eden insanlar etnik ve dini ayrımdan dolayı zorunlu olarak göçe tabi tutulmuşlardır.

Sosyolojik olarak kabul edilmektedir ki göçmenler genellikle toplumsal merdivenin en alt basamaklarına girerler ve kendilerinden önce bu basamaklarda yer alanların yukarıya geçmesine olanak tanımış olurlar. Ancak özellikle Amerikan toplumu ve Batı ülkeleri için geçerli olan bu sosyolojik gerçeğin ülkemiz için istisnai örneğine araştırma alanında rastlamak mümkündür. Bursa’da Balkan göçmeni olan işadamları merhum Ali Osman Sönmez ve oğlu Celal Sönmez ile Cavit Çağlar hem yaşadıkları kentte hem de ülkede toplumsal merdivenin üst basamaklarında yer almaktadırlar (Doğan 2008: 332). Bu ve buna benzer pek çok örneğe araştırma alanında rastlamak mümkündür. Zira Bursa ili hem bir sanayi şehri hem de Balkan göçleri sonucu göçmenler tarafından tercih edilen bir iskân şehridir. Araştırmanın Bursa özelinde yapılmasında bu durumun etkili olmuştur.

Göç olgusal olarak “iyi” ya da “kötü” olarak nitelenemezse de dünya tarihine ve uygarlığın gelişmesine pek çok açıdan katkıda bulunduğu görmezden gelinemez. Göç bir yönüyle dinamizmdir ve toplumlara canlı kılar. Günümüzde ülkesi dışında yaşayan ya da anne babasının doğduğu ülkeden başka bir ülkede doğanların sayısı, yani uluslararası göçmenler ve göçmen kökenlilerin sayısı 230 milyondur (Kaya ve Erdoğan 2015: 5-6). İnsanlık tarihi boyunca sürekli yaşanan göçler dünya uygarlığının gelişiminde, uygarlığın genişlemesinde ve kültürler arası etkileşimin ve bilgi birikiminin artmasında en temel etkenlerden biridir (Efe 2018: 17). Hiç şüphesiz bu durum, yukarıda da belirtildiği üzere ülkemiz açısından da bir kültür zenginliğine sebep olmuştur. Göçmenlerin sosyalleşmesinde hiç şüphesiz yerli halkın hoşgörüsü ve özümsemesi de etkilidir.

Bulgular

Araştırmada 11 sorudan oluşan bir soru formu uygulanmıştır. Soruların ilki tüm katılımcılar tarafından ortak cevaplanmıştır. Diğer 10 soru ise derneğe üye ve üye olmayan kişiler için ayrı ayrı cevaplanmak üzere hazırlanmıştır. Soruların 7 tanesi derneklere üye olan bireylerin

etkinlik ve verimliliğini ortaya koymakta, diğer 3 soru ise herhangi bir derneğe üye olmayan bireylerin tutumlarını ortaya koymaktadır.

Tablo 1: Güvenilirlik Katsayısı

Güvenilirlik Katsayısı	
Cronbach's Alpha Katsayısı	0,816

Güvenilirlik analizi sonucuna göre, uygulanan anket yaklaşık % 81 oranında güvenilirlik düzeyine sahiptir.

Tablo 2: Anket Bulguları

Soru	Cevap	Yüzde (%)
Bir Derneğe Üye Misiniz?	Evet	40
	Hayır	60
Neden Derneğe Üye Oldunuz?	Sosyalleşme İhtiyacı	28
	Ortak sorunları Çözme	11
	Eğlenme	3
	Hemşerilerle Bir arada olma / buluşma	40
	Karar Mekanizmalarına Katılma	18
Kaç Tane Derneğe Üyesiniz?	1 tane	70
	2 tane	20
	3 tane ve daha fazla	10
Dernek Faaliyet Türü Nedir?	Hemşerilik Derneği	43
	Sosyal Kültürel	39
	Diğer	18
Dernek Faaliyetlerine Katılım Sıklığı?	Tam olarak katılıyorum	42
	Ara sıra katılıyorum	27
	Seyrek Katılıyorum	26
	Hiç Katılmıyorum	5
Neden Bir Derneğe Üye Değilsiniz?	Beklentilerimi karşılayacağını düşünmüyorum	40

	Yaşadığım olumsuz tecrübeler	20
	Vakit sıkıntım	20
	Para ayıramamam	5
	İlgim yok	15
Belirtilen Nedenler Ortadan Kalksa Derneğe Üye Olur Musunuz?	Evet	57
	Emin değilim	24
	Hayır	19

Araştırmaya katılan bireylerin % 40'ı en az bir derneğe üye olduğunu, % 60'ı ise hiçbir derneğe üye olmadığını belirtmişlerdir. Derneğe üye olan bireylere sorulan “Niçin bir derneğe üye olma ihtiyacı hissettiniz” sorusuna katılımcıların % 40'ı hemşerilerle bir arada olma/ buluşma yanıtını vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan bireylerin daha çok hemşerileriyle yani kendileri gibi göçmen olan vatandaşlarla bir arada olmayı istediklerini göstermektedir. Bunun dışında % 28'i sosyalleşme ihtiyacından dolayı bir derneğe üye olduğunu, % 18'i karar mekanizmalarına katılmak istedikleri için, % 11'i ortak sorunları çözmek için, % 3'ü ise eğlenme amaçlı bir derneğe üye olduklarını belirtmişlerdir. Tarihsel olarak da baktığımızda, insanlar ortak ihtiyaçlardan dolayı bir araya gelmiş ve insan topluluklarını oluşturmuşlardır. Ortak değerler ve ortak bilinç toplum ve devlet anlayışının da temelini oluşturmaktadır. “Değer” kavramı başta felsefe olmak üzere sosyal bilimler alanında kullanılan/tartışılan bir kavramdır. Değer ve değerler konusunda sosyoloji alanında yapılan çalışmalar da mevcuttur. Toplumsal yapının oluşmasında, varlığını sürdürmesinde ve toplumsal değişimde yani sosyal hayatın her alanında değerler sosyolojik açıdan önemli bir yer tutmuştur (Erdoğan 1989: 54). Toplumsal hayatta, kabul edilen davranış ve düşünme tipleri bireyin dışındadır. Bu da, toplumsal bilincin bireysel bilince baskı yaptığını, onu şekillendirdiğini gösterir (Yazıcı 2013: 216). İnsanlar doğası gereği sosyal olmak ve diğer insanlarla iletişim halinde olmaya meyillidir. Ancak günümüz dünyasında sosyal olma her zaman mümkün

olmayabiliyor. Bu da strese ve istenilmeyen durumlara yol açıyor. Sosyalleşme ihtiyacının bir derneğe üye olurken, insanlar üzerinde etkili olduğu araştırma kapsamında ortaya çıkmıştır.

Ankete katılıp da derneğe üyeliği olan katılımcıların, % 70'inin sadece bir derneğe üyeliği bulunmaktadır. Bir sonraki soruya verilen cevaplarla ilişki kurulduğunda, katılımcıların çoğunluğunun hemşerilik derneklerine yani kendileri ile ortak değerleri taşıyan, ortak sorunları olan bireylerle aynı platformda yer almayı istedikleri görülüyor. Katılımcıların % 43'ü hemşerilik derneklerine, % 39'u sosyal kültürel faaliyetler yapan derneklere, % 18'i de diğer amaçlarla kurulan derneklere üye olduğunu belirtmişlerdir. İnsanlarda aidiyet duygusu vardır ve bu duygu doğrultusunda irade dışı veya iradeye bağlı olarak aidiyet kimliğine bürünürler. Sivil toplum kuruluşlarına üyelikte böyledir. İradeye bağlı olarak bir derneğe üye olurken genellikle ortak duygu ve deneyimleri paylaştığımız, ortak sorunları yaşadığımız insanlarla bir arada olmak isteriz. Bir derneğe üyelik sürecinde gönüllülük esas olduğu için bu gücü paylaşımlar arasında karşılıklı sorumluluk hissiyatı doğar. Alptekin'e (2011: 23) göre kişi, bütünü bir parçası olarak kendi yaptıklarından ve bütün içerisinde gerçekleşen oluşumlardan sorumlu olduğu kadar, bütün içerisindeki diğerlerinin de sorumluluğu altındadır. Bu bağlamda sadık kalmak ve itaat etmek aidiyetin sürekliliği için önemli işlevlerdir.

“Dernek faaliyetlerine katılım sıklığınız nedir?” sorusuna katılımcıların % 42'si tam olarak katılıyorum, % 27'si ara sıra katılıyorum, % 26'sı seyrek katılıyorum, % 5'i de hiç katılmıyorum şeklinde dernek faaliyetlerine katılım sıklıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların % 59'u dernekleşme konusunda bilgi sahibi olduklarını da belirtmişlerdir. Dernek faaliyetlerinin hepsine her zaman katılım sağlanamasa bile, faaliyetlere toplamda % 95 oranında bir katılımın sağlandığı görülmüştür. Bunda katılımcıların derneğe severek ve isteyerek üye olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Severek yapılan işlerde motivasyon sağlanır, katılım yüksek olur ve istenilen

hedefe yani başarıya ulaşılır. Motivasyon konusunda yapılan çalışmalar insanların iş ve iş çevresinden memnun oldukları sürece daha verimli çalıştığını göstermiştir (Örücü vd. 2008: 98; Ergül 2005: 68; Altındağ vd. 2015: 282). Ayrıca Yassin'in yaptığı bir araştırmaya göre sivil toplumun barış ve güvenlik üzerinde olumlu yönde rol oynadığı görülmüştür. Bunda derneklerin kâr amacı gütmemesi ve gönüllülük esasına dayanmasının öncelikli olarak etkili olduğu tarafımızca düşünülmektedir.

Herhangi bir derneğe üye olmayan katılımcılar “Neden bir derneğe üye değilsiniz” sorusuna % 40 oranında beklentilerimi karşılayacağını düşünmüyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Daha önce yaşadığı olumsuz tecrübelerden dolayı bir derneğe üye olmayanların ve vakit sıkıntısından dolayı herhangi bir derneğe üye olmayanların oranı % 20 olarak belirlenmiştir. Bunun dışında sivil toplum kuruluşlarına ilgisi olmadığı için herhangi bir derneğe üye olmayanların oranı % 15, maddi yetersizliklerden dolayı derneğe üye olmayanların sayısı da % 5 olarak belirlenmiştir. Katılımcılara derneğe üye olmama nedenleri sorulduktan sonra, bu nedenler ortadan kalksa bir derneğe üye olur muydunuz diye bir soru yöneltildi. Bu soruya katılımcıların % 57’si “evet üye olurum” şeklinde yanıtladı. % 24’ü bu konuda kararsız bir tutum sergilerdir. % 19’u ise derneğe üye olmama nedenleri ortadan kalksa bile yine de bir derneğe üye olmayacaklarını belirttiler. Bunda ülkemizdeki sivil toplum kuruluşlarının varlığının, yapılarının ve etkililiğinin istenilen/yeterli düzeyde olmadığı düşünülmektedir.

Demokratik toplumların vazgeçilmez bir unsuru olarak görülen dernek özgürlüğü, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 11. maddesinde garanti altına alınmıştır. İlgili madde ile sadece dernek kurma ve üye olma değil aynı zamanda zorla üye olmama da garanti altına alınmıştır (Metin vd. 2007: 271). Araştırmada elde edilen verilere göre de insanlar çeşitli nedenlerden dolayı bir derneğe üye oldukları gibi, farklı nedenlerden dolayı da üye olmayı tercih etmedikleri görülmüştür. Sivil toplum kuruluşlarının ülkemizde kalkınması,

gelişmesi ve büyümesi için sivil toplum kuruluşlarının birer profesyonel işletme, çalışanlarının ise profesyonel personel düzeyinden çalışması gerekmektedir (Kurt ve Taş 2015: 214). Sivil toplum kuruluşu kurma yanında üye sayısını arttırmak ve bu kuruluşları ayakta tutup projeler üretebilmek için profesyonelliğin artması gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerde bu türden örgütlerin varlığı ve sayıca fazlalığı ülkenin demokratik ve ekonomik anlamda gelişmiş olmasının yanında, örgüt çalışanlarının ve üyelerinin profesyonelce hareket etmelerinin de etkisi bulunmaktadır.

Lojistik Regresyon Analizi Sonuçlarından Elde Edilen Parametreler

Tablo 3: Değişkenlerin Adlandırılması

Değişken	İsim	Kodlar	Değişken Adlandırma
Y	Bir Derneğe Üye Misiniz?	Evet	Üyelik
		Hayır	
X1	Neden Bir Derneğe Üye Olmayı Tercih Ettiniz	Sosyalleşme İhtiyacı	Üyelik Tercih Nedeni
		Ortak Sorunları Çözme	
		Eğlenme	
		Hemşerilerle Bir arada olma / buluşma	
		Karar Mekanizmalarına Katılma	
X2	Derneğin Faaliyet Türü	Hemşerilik Derneği	Dernek Faaliyet
		Sosyal Kültürel	
		Diğer	
X3	Dernek Faaliyetlerine Katılım Sıklığı	Tam	Katılım Sıklık
		Ara sıra	
		Seyrek	
		Hiç	
X4	Dernekteki Üyelik	Yönetim Kurulu Üyeliği	Statü

	Statüsü	Diğer Kurul Üyeliği	
		Normal Üye	

Tablo 4: Modelin Uygunluğunun Testi

Adım	Ki kare	Serbestlik Derecesi	Sig Değeri
7	8,124	9	0,523

Hosmer ve Lemeshow ki-kare uyum iyiliği testi olarak da anılan test, lojistik regresyon modelinin bir bütün olarak uyumunu değerlendirir (Çokluk 2010: 1386). Sonuca göre, sig değeri % 5 anlamlılık düzeyinden büyük olduğu için uyum eksikliği yoktur, hipotezi ret edilemez, buna göre model uygun bir modeldir.

Model Tahmin Sonuçları

Model tahminlerinden önce, sınıflandırma tablosu değerlendirilmiş ve birimlerin yaklaşık % 79'unun doğru sınıflandırıldığı gözlemlenmiştir. Model tahmin sonuçları aşağıda verilmiştir:

Tablo 5: Model Tahmin Sonuçları

Değişken		Parametre
Dernek Faaliyet Türü	Tür 1	2,511*
	Tür 2	0,987
	Tür 3	0,754
Dernekten Memnuniyet	Memnuniyet 1	0,923*
	Memnuniyet 2	0,258
Derneğe Katılım Sıklığı	Sıklık 1	0,862*
	Sıklık 2	0,419
	Sıklık 3	0,412
	Sıklık 4	0,115

Sonuç ve Değerlendirme

Osmanlı İmparatorluğu'nun gerileme döneminden itibaren Balkanlardan, Kafkaslardan ve diğer coğrafyalardan Anadolu'ya doğru göçün başlaması ve Cumhuriyet döneminde göçlerin devam etmesi ve mübadelelerin yeni Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve yeni Türk toplumunun oluşmasında katkıları önemlidir. Türkiye nüfusunun önemli bir kısmı bu göç edenlerin torunlarıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun ve genç Türkiye tarihinin ve toplum yapısının biçimlenmesinde zaman zaman zorunlu, kimi zaman da isteğe bağlı ve planlı yapılan göçlerin tarihteki önemiyle Bursa'da yaşayan Balkan göçmenlerin STK'lere ilgisi araştırmada ortaya konmaya çalışılmıştır.

Sosyal olmak, sosyalleşmek insan olmanın doğası gereğidir. Bu durum insanın kendi başına yapıp etmelerinden ziyade sosyal etkileşim sonucu yaptıklarının bir sonucudur. Sosyal olmanın sonucunda toplumsal bilinç ve bunun bir ürünü olan kültür meydana gelir. Aynı kültürel kodlara sahip insanlar bir arada bulunmayı tercih ederler. Araştırmada aynı bölgeden aynı bölgeye yani Balkanlar'dan Türkiye'ye göç eden vatandaşların sivil toplum kuruluşlarına ilgisi ve bunun nedeni ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerle istatistiksel bir model tahmini yapılmış ve buradan iki sonuç çıkartılmıştır. Araştırmada kullanılan lojistik regresyon modeline dayalı elde edilen ilk sonuca göre; eğer bir kişi hemşerilik türü bir derneğe üye ise, dernek faaliyetlerine katılımı tamsa ve dernekten memnunsa, bu kişinin üye olduğu derneğin faaliyetlerine devam etme olasılığının yaklaşık % 80 olduğu söylenebilir. Benzer analiz, derneğe üye olmayan bireyler için de gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre eğer bir kişi dernekleşme hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip değilse, geçmişten kaynaklanan olumsuz düşünceler nedeni ile dernek üyeliği düşünmüyorsa bu kişinin, şartlar olumlu olsa bile herhangi bir derneğe üye olmasının söz konusu olamayacağı söylenebilir.

Araştırmada kullanılan istatistiksel yönteme dayalı elde edilen ikinci sonuca göre; Herhangi bir derneğe ye olanların ayda en az bir defa derneğin, en az bir faaliyetine katıldığı sonucu elde edilmiştir. Bu sonuca göre de üyelerin derneğe maddi ve manevi herhangi bir kişisel amaç için katılmadıkları, örgütlenme amaçlı katıldıkları, hemşerileriyle buluşmak ve onlarla bir arada olmak için dernekte yer aldıkları söylenebilir. Bu sonuç, kâr amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşlarının kuruluş amaçlarında maddi kaygı taşımadıkları gerçeğini de ortaya koymuş bulunmaktadır.

Derneğe ye olmayanlar ise dernekleşme konusunda bilgisi olmadığı için herhangi bir derneğe ye değillerdir. Dernekleşme ile ilgili bilgisi olanlar da beklentilerini karşılamayacağı konusundaki düşüncelerinden dolayı derneğe ye olmayı tercih etmemişlerdir. Bu kişilerin, beklentileri karşılandığı takdirde, herhangi bir derneğe ye olma ihtimalleri bulunmaktadır. Bu sonuca göre ülkemizde dernekleşme faaliyetlerinin tanıtım ve amaçlarını ortaya koyma bakımından istenilen düzeyde olmadığı ile de ilişkilendirilebilir.

Göçmenler göç ettikleri bölgelerde bilinmezlik, çaresizlik, yalnızlık gibi nedenlerden dolayı bir arada olmayı, birlikte hareket etmeyi tercih ederler. Giyim kuşam, konuşma, örf adet, alışkanlık ve benzeri her türlü yaşam biçimleri dolayısıyla da yerlilerden kolaylıkla ayırt edilebilmektedir. Bu durum onları ötekileştirmeyi ve merkezden uzak tutmayı kolaylaştıran bir etken olarak görülebilir. Periferide kalan göçmenlerin maruz kaldığı bu durum onları birbirine daha da kenetlendirir. Zira periferide ne kadar güçlü olunursa merkeze yapılan baskı da o kadar etkili olur. Böylece merkezde yer edinmek daha da kolaylaşmış olur. Merkeze yaklařtıķa grubun yeleri arasındaki bağlılıkta azalmış olur. Yapılan araştırmada da göçmenlerin sivil toplum kuruluşlarına üyelik konusunda öncelikli olarak hemşerilik derneklerine ye olmayı tercih ettikleri, herhangi bir derneğe ye olmayı tercih etmelerinin başlıca sebebi olarak da hemşerilerle yani kendileri gibi g etmiş olanlarla, bir arada olma ihtiyaı görülmüştür.

Bu durum ÷lkemize gelen Suriyeliler örneğinde de gör÷lebilir. Suriyelilerin (özellikle kadınların) aynı tarzda giyinmeleri, birbirlerine yakın bölgelerde ikamet etmeleri, kendi kültürlerine özgü ürünlerin satıldığı yerlerden alışveriş yapmaları hatta bu türden alışveriş mekânları (büfe, bakkal, market, manav, lokanta gibi) açmaları, kendi aralarında örgütlenmeleri göçmen psikolojisinin sosyal hayatta dışı vurumu olarak gör÷lebilir.

Sosyal psikoloji alanında yapılan araştırmalarda da gör÷ldüğü üzere, isteklendirme (motivasyon) bir işte amaca ulaşmayı arttıran en önemli unsurdur. İsteyerek severek yapılan işlerde ‘isteklendirme’ yüksek olur, bu da katılımı artırır ve beraberinde başarıyı getirir. Yapılan araştırmada da, katılımcılar hemşerilik türü bir derneğe üye ise, dernek faaliyetlerine katılımı tamsa ve dernekten memnunsa, bu kişi ya da kişilerin üye olduğu derneğin faaliyetlerine devam etme olasılığının yaklaşık % 80 civarında olduğu gör÷lmüştür. Araştırmada sivil toplum kuruluşlarına üye olma bakımından incelendiği için bu değışkene indirgenerek açıklanmıştır. Ancak bu durum eğitim, iş doyumu, evlilik, başarı gibi pek çok çalışmada da geçerliliğini kanıtlamıştır.

Bilgi sahibi olunmayan konularda insanların atılgan olma olasılığı düşüktür. Bir mesleği seçerken, okul tercihi yaparken, yeni bir iş kurma hazırlığına girildiğinde veya yeni bir ikamet bölgesi seçmek zorunda olunduğunda yani hayatın hangi alanında olursa olsun içerisine girilecek yeni geçiş dönemi konusunda önceden bilgi sahibi olunan durumdan yana tercihte bulunulur. Bilgi sahibi olunmayan konularda çekimser, karamsar ya da kararsız tutum sergilenir. Araştırmada da herhangi bir derneğe üye olmayanların dernekleşme konusunda bilgileri olmadığı için herhangi bir derneğe üye olmadıkları tespit edilmiştir. Dernekleşme ile ilgili bilgisi olup da yine de bir derneğe üye olmayanların, beklentilerini karşılamayacağı konusundaki düşüncelerinden dolayı herhangi bir derneğe üye olmayı tercih etmedikleri gör÷lmüştür. Bu kişilerin, beklentileri karşılandığı takdirde, herhangi bir derneğe üye olma ihtimalleri bulunmaktadır.

Kaynaklar

Ağanoğlu, H. Yıldırım (2002). “Osmanlı Döneminde Rumeli’den Türk Göçlerinin Genel Değerlendirmesi”. *Türklerin Rumeli’ye çıkışının 650. Yıldönümü, 650. Yıl Sempozyumu*, İstanbul: Rumeli Dernek ve Vakıfları Yayınları.

Alptekin, Duygu (2011). *Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.

Altındağ, Erkut ve Bahar Akgün (2015). “Örgütlerde Ödüllandirmenin İşgören Motivasyonu ve Performansı Üzerindeki Etkisi”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 30, s. 281-297.

Arı, Kemal (2012). “19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Uzanan Süreçte Balkanlardan Türkiye’ye Yönelik Göçlerin Nitelik ve Boyutlarını Belirleyen Temel Etkenler”. *14. Askeri Tarih Kongresi Bildirileri 3-7 Aralık 2012*. Ankara: Genel Kurmay Personel Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Daire Başkanlığı Yayınları.

Arslan, Sezer (2008). *Balkan Savaşları ve Sonrası Rumeli’den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti’nde İskânları*. Yüksek Lisans Tezi. Tekirdağ: Trakya Üniversitesi.

Çokluk, Ömay (2010). “Lojistik Regresyon Analizi Kavram ve Uygulama”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, S. 10, s. 1357-1407.

Çolak, Filiz (2013). “Bulgaristan Türkleri’nin Türkiye’ye Göç Hareketi”. *Tarih Okulu Dergisi*, S. 14, s. 113-145.

Doğan, İsmail (2008). *Sosyoloji Kavramlar ve Sorunlar*. Ankara: Pegem Akademi.

Duman, Süleyman, (2008), “Atatürk Döneminde Romanya’dan Türk Göçleri 1923-1938”. *Bilig*, S. 45, s. 23-45.

Efe, Haydar (2018). “Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye’de Yaşanan Göçler ve Etkileri”. *Sosyal Bilimler Metinleri*, S. 1, s. 16-27.

Erdoğan, Zeki (1989). *Sosyal İlişkilere Analitik Bir Bakış*. Elazığ: Yayınlanmamış Ders Notları.

Ergül, Hüseyin Fazlı (2005). “Motivasyon ve Motivasyon Teknikleri”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 14, s. 67-79.

Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü, *Uluslararası Göç Hukuku*, Cenevre, No:18.
http://www.goc.gov.tr/files/files/goc_terimleri_sozlugu.pdf (Erişim Tarihi: 29.11.2018)

Karpat, Kemal (2015). “Önsöz”. *Türkiye’nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*, Derleyenler: M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları s. XXIII-XL.

Kaya, Ayhan ve M. Murat Erdoğan (2015). “Giriş”, *Türkiye’nin Göç Tarihi, 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*, Derleyenler: M. Murat Erdoğan, Ayhan Kaya, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 1-14.

Kurt, Süleyman ve Yunus Taş (2015). “Sivil Toplum Örgütlerinde Profesyonel ve Gönüllü Olma İlişkileri”. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, C. 4, S. 8, s. 199-214.

Marshall, Gordon (2009). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

Metin, Yüksel ve Gamze Aslan (2007). “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde Dernek Özgürlüğü”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, C. 12, S. 3, s. 271-298.

Örücü, Edip ve Aysun Kanbur (2008). “Örgütsel ve Yönetimsel Motivasyon Faktörlerinin Çalışanların Performans ve Verimliliğe Etkilerini İncelemeye Yönelik Ampirik Bir Çalışma: Hizmet ve

Endüstri İşletmesi Örneği”. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, S. 15, s. 85-97.

Yassin, Elhussein Abd Elgalil Mohamed. “Sivil Toplumun Barış ve Güvenlik Gündemindeki Rolü”. Çev: Ayşe Merve Kamacı.

http://www.tasam.org/Files/Icerik/File/_872da59a-d9bf-439f-852d-975c764a1227.pdf (Erişim Tarihi: 30.11.2018).

Yazıcı, Mehmet (2013). “Değerler ve Toplumsal Yapıda Değerlerin Yeri”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 24, s. 209-223.

Yıldırım, Seyfi (2012). “Balkan Savaşları ve Sonrasındaki Göçlerin Türkiye Nüfusuna Etkileri”. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S. 16, s. 75-92.

EXTENDED ABSTRACT

In today's increasingly interconnected world, international migration has become a reality that touches nearly all corners of the globe, often making distinctions between countries of origin, transit and destination obsolete. Modern transportation has made it easier, cheaper and faster for people to move. At the same time conflict, poverty, inequality and lack of decent jobs are among the reasons that compel people to leave their homes in search of better futures for themselves and their families. The aim of this study was to evaluate the reasons for the establishment of non-governmental organizations (NGOs) by immigrants to Turkey from the Balkans.

People have a natural need to socialize, and this has resulted in social interaction in addition to people doing as much as they can on their own. Societal knowledge emerges from socialization and a by-product of this is the development of culture. This study was planned to answer the question of why individuals with the same cultural codes choose to gather together.

This research was performed on 468 persons whose ages were higher than 18 and were immigrated to Bursa from originally Balkan countries. Data were gathered with survey. Depending on the results of the reliability analysis, survey was found 81 percent reliable. In this study, the individual's affiliation to an association considered as dependent variable and logistic regression model was estimated.

A questionnaire of 11 items was prepared and applied to the participants. The first question was to be answered by all participants, and the other 10 questions were prepared to be answered separately according to whether or not the respondent was a member of an association. Of these questions, 7 revealed the activity and productivity of association members, and the other 3 questions were designed to reveal their attitudes towards individuals who were not members of any association. Before the model estimations, the classification table was evaluated and approximately 79 % of the units were observed to be correctly classified.

From the data obtained from the completed questionnaires, statistical model estimation was formed and 2 results emerged from this. According to the first result obtained based on the logistic regression model used in the study, it can be said that if a person was a member of an association of people originating from the same area, if they participated fully in association activities and were satisfied with the association, then the likelihood of continuing with the activities and as a member of the association was approximately 80 %. A similar analysis was applied to their spondents who were not association members. According to the results, if an individual did not have sufficient information about being involved in the association and if this person was not considering membership because of negative ideas related to past experience, it

can be said that there was no question of this person becoming a member even if the conditions were positive.

According to the second result obtained based on the statistical method used in the study, it was seen that the members of any association participated in at least one activity a month. This result can be interpreted as the members not having joined the association for any financial or personal benefit, but with the aim of socializing and meeting others from the same geographical region.